

Pie mums - Amatā

Milija Šekava

Pie mums - Amatā

Priekšvārds

Grāmata izdota
ar Amatas novada pašvaldības atbalstu.

Amatatietes, vienkāršas lauku sievas Milijas Šekavas (1921–1995) skatījums uz dzīvi laukos no 20. gs. 60. līdz 90. gadiem. Neparasts skatījums. Milija raksta dzeju, bet pati saka – pantus.

Milija bija vecāku dotais vārds, bet draugi un kolēģi sauca arī vienkārši par Mili, Milli vai Kņopieni.

Mūžs pavadīts Amatā (Rencēnos). M. Šekava raksta par dabu, par darbu Amatas kolhozā un Amatas sovhozā, par padomju laika lauku dzīves notikumiem, daudz dzejoļu veltot konkrētiem cilvēkiem.

Amatieši dāvinātos dzejoļus glabāja, pārrakstīja un deva lasīt citiem. Miliju cienīja un mīlēja. Dzejoļu ir vairāki simti, uzrakstītajā netrūkst nedz humora, nedz asumiņa.

Iedomājieties vienkāršu sievu darba apģērbā, kopjot zirgus vai no rīta kopā ar lauku brigādi ejot uz darbu un vakaros nākot mājās. Rokas darīja vienkāršo darbu, bet sirds un dvēsele dzīvoja citu dzīvi. Viņa redzēja ne tikai siena zārdus, biešu vagas, kartupeļu laukus, bet arī katru sīkāko pārmaiņu dabā. Doma asa, acis redzīgas, sirds jūtīga, dvēsele bagāta.

Viņa tāda bija – parasta un tik ļoti neparasta...

“Nezinu, kur ir robeža starp nozīmīgo un mazāk nozīmīgo un ar kādiem mēriem mēro vienkāršību un sarežģītību. Bet Milija, pati maigi zilām acīm un darbā ārdētām rokām, raksta ar dziļu visa dzīvā mīlestību, ar savas dzimtās puses dvēseli,” par Miliju Šekavu grāmatā “Mātes cilts” raksta Melānija Vanaga.

Melānijas Vanagas muzeja vadītāja
Ingrīda Lāce

Milija Šekava

Pie mums – Amatā

Izdevējs SIA “Autos”

Redaktore un sastādītāja Ingrīda Lāce

Vāka un grāmatas makets Anda Nordena

Attēli no Melānijas Vanagas muzeja krājuma un M. Šekavas ģimenes arhīva

Iespiests SIA “Latgales Druka”

ISBN

Smeldzīgi un smejoši

Pirms gadiem trīsdesmit omulīgais stāstītājs, kādreizējais brigadieris Viesturs Saulītis nogriež tikko kūpināta šķiņķa šķēli:

“Apēdīsim šo, nošņāpsim nākamo. Kad pietrūks, laidīsim vepri no aizgalda laukā.”

Teicējs atpaukšķina alus pudeli:

“Šis ir no darītavas. Ar garantiju. Ja būtu no apšaubāma brūža, kur grādi uzdzīti, tad varētu rīkoties, kā darās attapīgas sievas, lai vīri nepieļurbātos. Kā Kņopienes pantiņā:

Lai vīri labi uzvestos,
Lai nenodzertu prātu,
Tam stipram alum mazuliet
Ir švakais piešauts klātu.”

“Kāda Kņopiene?” – ievaicājos.

Viesturs:

“Es jau, kā visi, esmu pieradis tā saukt asprātīgo pensionāri. Viņai pašai patīk. Tāpēc, ka vinnēja mašīnu – tāpat kā filmas “Dāvana vientuļai sievietei” varone. Vārdu un uzvārdu – Milija Šekava – vairs dzird tikai oficiālās reizēs.”

Iepazīnu atskaņu hronikas autori 1990. gadā, kad sāku pulsēt pa Amatas apkaimēm, lai uzkrātu dzirdējumus un redzējumus topošajai grāmatai “Klētiņa”. Un biju klātesošs Ģikšu kultūras centrā Kņopienes triumfa brīdī.

Toreiz bija gada kopsavilkuma saiets. Godināšana. Priekšnesumi. Ballēšanās. Piedalījās Kalvis Zalcmanis ar dokumentāliem kino fragmentiem. Un ļaužu apjūsmotais operas Kārlis Zariņš, pēc kura dziedājuma šķita, ka aplausi griestus paceļ vēl augstāk.

Bet punkta pielikšanai sāk skanēt Kņopienes pantojumi. Par klātesošajiem un klātnesošajiem. Vēlīgi un dzēlīgi. Klausītāji sakāpinātā ieinteresētībā. Ar starpaplaušiem un starpsaucieniem. Un beigās – ovācijās, ne tikai griestus paceļot, bet gandrīz jumtu noceļot.

Vienreiz pie Zariņkārļa Tālajos Sīļos ciemojāmajos un cienājāmajos. Solists ik pa brīdīm aplaimoja ar dziedājumu. Beigu beigās, kad mēs, ciemiņi, vairs nevarējām beigt tencinājuma aplausus, Kārlis bilda:

“Ja vēl Kņopiene būtu ar savu priekšnesumu, tad gan mēs visi gavilētu!”

Kādureiz, viesojoties pie Zariņiem Rīgā, runājoties par šo un to, Kārlis atkal atcerējās Kņopieni. Tak jau atminēdamies toreizējību, kad atskaņās iekļautā raiburaibā ikdienu spēja uzkarsēt publiku līdz baltkvēlei.

Milija Šekava – Kņopiene ne tikai appantoja personības un notikumus tiešlasījumos, bet šad tad publicējās arī presē, un dzejniece, žurnāliste Vita Vīksna ik pa brīdīm iepazīstināja sabiedrību radio un televīzijas raidījumos.

Smeldzīgie dzejoļu lasījumi aizkustināja auditorijas.

Tos gadus, kad darbi iestrēga, kad rudeņos brauca talcinieki, kad reizēm pat kartupeļi iesala vagās, Milija iekļāva dzejiskā sāpīgumā. Un saskuma par nepadaramībās ieilgušajiem pavasariem. Par ieilgušajām vasarām. Par ieilgušajiem rudeņiem.

Es literāros sarīkojumos allaž ņēmu līdzī divus Milijas Šekavas dzejoļus – “Vasaras muzikants” un “Lauku sievas”.

Nolasot tos, tūdaļ lauku klausītāju auditorijā iekļuva kā savējais.

Un tad es pastāstīju par Miliju Šekavu – Kņopieni. Kautro autori, kura galvenokārt raksta cilvēku priekam. Uzmundrinot. Izsmidzinot. Paķircinot. Un ieaicinot apcerīgumā.

Trīspadsmit gadus zirgkope. Kādu brīdi – slaucēja. Piena savācēja. Strādāja lauku brigādē. Naktssardze.

Siena laikā kopā ar zirgiem – uz Tālajiem Sīļiem. Amatas liču pļavās.

Mani visaizkustinošāk uzrunā dzejolis “Vasaras muzikants”. Kad debesis ir pelēkas. Kad jānovāc pēdējās cukurbietes. Kad salst rokas... Pēkšņi nosalušajā plaukstā ierāpjas nosalis sienāzis.

Kuru diez vai ir spējīga sasildīt nosalusī plauksta,
Bet vēlīgais siltums gan!

Ēriks Hānbergs

Es es Tu, pilādiņi
 Balti jūdēt rindojā,
 Laimi tad uz citu pus
 Dabā slēgti sūnē

Laimi tad uz citu pus
 Savām domām doties lēn
 Tēdā, pilādiņi, pie Tēn
 Pēdē nābē stān

Jūta upbājojošā nūti
 Tā uz pūti augo's vān
 Tān jau pilādiņi
 Pēdē nūti augo's nūti

Es es Tu, pilādiņi
 Balti jūdēt rindojā,
 Laimi tad uz citu pus
 Dabā slēgti sūnē

Es es Tu, pilādiņi
 Balti jūdēt rindojā,
 Laimi tad uz citu pus
 Dabā slēgti sūnē

pilādiņi

Man dziesma līdzī nāk

Man dziesma līdzī nāk no dienas tās,
Kad manas mātes rūpju pilnā seja
Pār šūpuli un mani noliecās.
Un lai es drīzāk saldi aizmigtu,
Tā klusi dziedāja: aijā – žū – žū...

Kā bērza smarža zaļā ataudziņā,
Pēc maija lietūs glāstoša un silta,
Man vecmāmiņas dziesma vēl ir miņā,
Tā vēl ap mani gaišus tēlus auž,
Ved atpakaļ uz bērnu dienu zemi,
Kur smūdrais bērziņš ganu meitu lūdza,
Lai pašu galotnīti nenolauž.

Man dziesma līdzī nāk, kurp vien es eju,
Kā sīki strauti tā man veldzi dod.
Tā mani skauj kā zaļa apiņstīga,
Tā mani aijā, naktī aizmiegot.
Es vienmēr stāvu zaļas kraujas malā,
Un skaņas mani veļ uz otru krastu,
Lai senai dziesmai jaunus vārdus rakstu.

Marta vējš

Nerātnais marta vējš
Aizbrāžas pakalniem pāri.
Piepeši aizdedzies spējš
Auļo pa rūsgano āri.

Jautri caur puduriem skrien,
Pērnās lapas griež baros.
Švikstot sapinas viņš
Upmales pūpolu zaros.

Līksmi svilpodams liec
Priežu galotnes silā.
Liekas – kāds viņu triec
Nozūst tālumā zilā.

Skrejot caur birzi, viņš dzied
Trauksmainas nemiera dziesmas,
Bērzu garajos matos
Iededz zilganās liesmas.

Tālāk pa lielceļu viņš
Aizjoņo varenā sparā,
Iemet nemieru sevī un
Smejošu meiteņu barā.

Pavasari

Mazs, plaukstošs bērziņš aug tīruma vidū,
Kur traktors brūnganas vagas ir dzinis.
Man brīnums, ka viņa augumu sīko
Nav tērauda kumeļš zem pakaviem minis.

Mazs, plaukstošs bērziņš tīruma vidū,
Slīd viņam pāri silts saules stariņš.
Varbūt tam puisim, kas traktoru vada,
Bij krūtīs pašam zaļš bērza zariņš.

Aprīlī

Izskrien caur eglēm vējš,
Notrauc čiekuru brūnu.
Tūlīt uzlēks saule
Un gaismu pār pasauli lies.
Mežmalā kūstošais sniegs
Atsegs zaļganu sūnu,
Un varbūt, ka jau rīt
Amatā ledus ies.

Zied lazdas

Zied lazdas ar sārtsīkiem ziediem,
Ar plaukstošām skarām.
Tu stāvi un skaties, cik maiga
Var Dievam būt vara.

Pavasaris priedainē

Izskrien caur priedaini vējš,
Notrauc čiekuru brūnu.
Pieskaras pieri līgans un šūpojošs zars.
Stāvēt uz meža takas,
Pārklātas zaļganu sūnu,
Jūtu, ka beidzot ir atnācis pavasars.

Jūtu, ka manās krūtīs
Aizdegas gaišu liesmu
Pašos dziļumos apslēptā neprāta dzirksts,
Gribas man atkal kā putnam
Uzsākt priecīgu dziesmu,
Lidot, lai spārni palu ūdeņos mirkst.

Cik daudz dīvainu skaņu
Dzirdams visapkārt dabā!
Liekas, no katra krūma apslēpta elpa dveš.
Cik daudz dzīvības spēka
Dzimtenes priedaine glabā,
Un cik lieliski smaržo apriļa vakarā mežs!

Pīlādzītis

Kā es tevi, pīlādzīti,
Balti ziedot, neredzēju?
Laikam tad uz citu pusi
Darbu steigā skrēju.

Laikam tad uz citu pusi
Savām domām doties ļāvu.
Tagad, pīlādzīt, pie tevis
Ilgi krēslā stāvu.

Jūtu uzbangojam krūtīs
Tā kā jūrā augstu vilni,
Kad pār mani liecas zari,
Tumšu sārtu ogu pilni.

Nu es esmu atnākusi
Te ar savu sirdi rāties,
Kaut es tikai drusciņ spētu,
Pīlādzīt, tev līdzināties!

Rencēnu bišu drava

Pirmdienas rīts! Dosimies atkal ceļā...
(Milija pie savas mājas)

Pie Kalnciema
1979. gada rudeni.
Ceļā no pienotavas
(Melanijas Vanačas foto)

Sīkais zieds

Zem vecās ābeles, kam kaili visi zari,
Starp lapām birušām, kas mitras trūd,
Sīks ziediņš uzplaucis kā agrā pavasarī,
Kaut gaisā aukstu ziemas elpu jūtu.

Skrien garām ziemelis un ļauni smeļ:
– Vai man tu spītēt gribi, mazais nieks?
Jau gaisā baltas sniega pūkas dej,
Bet tev zem ābeles vēl ziedēt prieks. –

Bet mazais zieds kā smaidā galvu ceļ
Un atbild ziemelim, kas garām traucas:
– Cik daudzreiz padomu un spēku smeļ
No sīkā tas, kas liels un varens saucas! –

Vasaras muzikants

Kādā rudens dienā,
Mitrā un aukstā,
Pāri zemei pletās
Pelēkas debesis,
Pēkšņi ierāpās manā plaukstā
Nosalis sienāzis.

Todien es novācu pēdējās cukurbietes
Un nezinu, kādēļ likās,
Ka darbs pārāk lēni man sokas
Un mazliet sala rokas.

Miglas lāses krita no krūmiem,
Vējš nesa mākoņus,
Tumšus un smagus.
Bet viņš,
Ierāpies manā plaukstā,
Slaistīja ragus.

Locījās ceļmalas koki
Rudenī aukstā.
Likās, ka svilpoja vējš
Kādas dziesmas pēdējo pantu,
Bet es – sildīju savā plaukstā
Vasaras muzikantu.

Alnis

Kāds lieliem soļiem caur silu skrējis,
Kāds purvmalā lāčsūnas izgulējis,
Kāds manā dārzā līdz rītausmai ēdis
Un, atstājot sliedi, aizgājis – blēdis.

Bet viņam, kas pelnījis dusmas un naidu,
Kam piedraudot vārdus vissskarbākos raidu,
Nemaz jau tā nerūp šī mana balva,
Un mežmalā rēgojas ragaina galva...

Rudzu lauks

Zem sniega segas elpo rudzu lauks,
No zemes augšup ceļas balti tvaiki.
Un līdz pat mežmalai, kur šalko bērzi slaiki,
Kad atnāks pavasaris, vārpas plauks.

Rāms ziemas padebesis pāri slīd kā draugs,
Un baltas pārslas kaisās klusi, klusi.

Puteņa naktī

Man tevi izraut gribētos no mājas,
Kaut siltumā tagad ir labi būt!
Tu nāktu līdz, kur kupenās grimst kājas,
Lai sirds reiz īstu sniegputeni jūt.

Te katru skaņu sagrābj vējš un aiznes.
Ir priekšā sniega klajs, pat ceļu neredz,
Un nav pār mani vairs nevienas zvaigznes,
Nevienas nav, kas tumsā spilgti deg.

Tik sniega klajs – jau reizēm skaļi stājas,
Un sejā sviežas sniega klēpis ass.
Man tevi izraut gribētos no mājas,
Lai saproti: ir sniegputenis tas!

Vai drīkst?

Vai tā drīkst izdegt mūžs kā meža ugunsurs,
Kad tālā cīsmā cirvju troksnis rimis,
Mežs, klusi šalcot, dziļā krēslā grimis,
Tik vējš pa gaisu pelnu plēnes pūš.
Vai tā drīkst izdegt mūžs?

Pārdomas

Es savu dzīvi izniekoju
Kā palaidnīgs bērns,
Kas smiedamies caur dārzu gājis,
Noplūcis visas puķes
Un saplucinājis –
Ziedu pa ziedam,
Lapu pa lapai.
Rokās vēl salauzti kāti.
Kur man tos likt?

Atzišanās mātei

Visu, ko man ceļam devi,
Es pa vējam izmētāju,
Savus jauno dienu sapņus
Puteklainā ceļā klāju.

Pāri balto bērzu galiem
Izsvaidīju savu prieku,
Tagad pati nesaprotu,
Kur lai tukšo sirdi lieku.

No tiem saules akmentiņiem
Katram riekšaviņa tika.
Tikai pašai? Tikai pašai
Nekas pāri nepalika...

Tagad ziemas naktīs garās,
Vakaros un agros rītos,
Nežēlīgi, nerimtīgi
Es ar savu sirdi strīdos.

Aizsviedu ar vieglu roku
Visu, ko man ceļam devi.
Nu kā bērnam palaidnīgam
Bail man satikties ar Tevi.

(1981. gada 30. aprīlī)

Vēstule tētim

Tēt, koka zirdziņam nolūza kāja,
Un es nevaru aizjāt pie tevis.
Tai mašīnai ritenis nost,
Ko dzimšanas dienā man devi.

Ar naglām un āmuru var
Salabot nolauzto kāju,
Bet es īsti neprotu, tēt,
Laikam vēl esmu par vāju.

Dažreiz es vakaros sēdu
Ilgi, ilgi pie loga,
Kamēr istabā pelēka krēsla
Caur aizkariem paklusu zogas.

Un tad es domāju, tēt,
Kāpēc tu nepārnāc mājās.
Pār krēslaino ceļu aiz loga
Vien sniegpārslas līdinājas.

1968. gads

Nāk atmiņā

Nāk atmiņā tas tālais skolas rīts,
Kad mēs ar brāli rudens rītā gājām.
Iet brālis ātri, man ir solis sīks
Un gluži jaunas pastaliņas kājās.

Jau atris auklas vienai pastalai,
Tās steigā sienu, brālis tālāk iet.
Visapkārt tumšas egles šalc,
Un katrs krūms kā baismīgs čigāns šķiet.

Tad atris auklas otrai pastalai,
Un arī pirmai atkal vaļā raisās,
Bet lietum, kuru vējš man sejā triec,
Pa vidu baltas sniega pikas kaisās.

Bet brālis tikai tālāk iet un iet,
Vairs nesaucu, es tikai šņukstu klusi,
Visbeidzot sāku izmisusi skriet,
Ar abām rokām auklas satvērusi...

Ai, cik gan tālu jau tas skolas rīts!

Tētīm

Pār tevi liepas šalc daudz gadus jau,
Bet vēl arvienu nezin kādēļ liekas,
Ka ikdienā ar tevi jāsatiekas
Un ka starp mums nekādu tiltu nav.

To nemieru, ko sevī slēpi tu,
Es dziļi sevī mutuļojot jūtu.
Un projām vairot katru mirkli grūtu,
Es tavas gaišās domas glabāju.

Man tava dziesma vienmēr līdzī nāk,
Jo skaņu pašu skaistāko no sevis
Tu dzīvē līdzī esi devis,
Lai ceļš mans gaišāks kļūst un priecīgāks.

Pilngadības svētkos

Veltīts māšasdēlam Mārim Suipem

Tā kā vienmēr droši soļi Mārim,
Kad viņš šodien blakus biedriem iet
Ziediem izrotātai zālei pāri.
Ceļš zem kājām it kā pļava zied.

Šodien nav kā citās darba dienās,
Kad uz jaunceltni ceļš rītos ved,
Kas pret debesīm tik skaista slienās.
Staru kūlus saule logos met.

Tēva glāsts jau agri Mārim zuda.
(Toreiz viņam bij tik trešais gads)
Ceļš bij akmeņains, bet kalnā veda,
Sūrā darbā zēns to gāja pats.

Glāstot pavada to mātes skati,
Skropstās prieka asaras tai mirdz.
Manam Mārim astoņpadsmit gadu!
Siltu mīlu glabā mātes sirds.

Svētku maršs plūst pilnai zālei pāri,
Liekot sirdīm jūsmā iedegties.
Tā kā vienmēr droši soļi Mārim.
Ticam mēs, ka tāds viņš dzīvē ies.

1959. gadā

Dzērvju zābaciņi

Veltīts dēlam Edvīnam

Nezināju, kādi viņi
Ir – tie dzērvju zābaciņi.
Bridu visās peļķēs iekšā,
Kas vien pagadījās priekšā.

Mīcījos tad dubļu javā,
Plūcu purenītes gravā.
Pļaviņai pa pašu vidu
Es līdz ceļiem rāvā bridu.

Nu es zinu, kādi viņi
Ir – tie dzērvju zābaciņi.
Tos jau nepērk vis par naudu,
Sēžu gultiņā un raudu.

Pienenītes

Veltīts dēlam Edvīnam

Piesaulē uz pakalnītes
Saplaukušas pienenītes.
Zieds pie zieda!
Zieds pie zieda!
Nav nevienas brīvas vietas,
Nav, kur baso kāju likt,
Nevaru uz priekšu tikt,
Jo, lūk, tur un atkal šite
Laižas, medu sūcot, bite.

Saule lēni slid uz leju,
Atkal es gar dārzu eju.
Solī stājas tā kā sieti –
Nozuduši visi ziedi!
Tūdaļ aizskrienu uz klēti,
Saucu skaļā balsī tēti:
– Kāds ir mūsu dārzā bijis,
Visus ziedus nolasījis! –

Tētis saka:
– Veltīgs tracis,
Ziedi aizvēruši acis. –

Divnieks

Stunda sākās ar divnieku,
Beidzās ar divnieku arī,
Raudi vai dziedī, bet tur
Nekā nevar vairs darīt.

Skolotāja, lūk, ciparu
Uzvilka viegli un aši,
Pimklasniekiem tad pateica:
– Rakstiet tālāk nu paši ! –

Varbūt, ka spalva bija vainīga,
Varbūt, ka tintē bij vaina –
Marča burtnīcā rādījās
Diezgan bēdīga aina.

Labot vairs nespēja it neko,
Nebija jau rakstīts ar krītu.
Mārcis par neglītiem divniekiem
Saņēma vienu – glītu.

Nepaklausīgais zīmulis

Vai nu šitā, vai nu tā,
Mārcis nesaprot nekā.
Kā gan mācēt, kā gan spēt
Pūpolzaru uzzīmēt?

Zīmulis, kur grib, tur slīd,
Roku nevar novaldīt.
Spiež cik spēka – iznāk švika,
Tāda neglīta un līka.

Mārcis necieš tādu kaunu –
Uzvelk citu, uzvelk jaunu.
Beidzot iznāk tāds kā zars,
Pūpoli tik jāpieķer.

Līdzinoties putnu baram,
Sīki punkti pieplok zariem,
Gan pa vienam, gan pa grupām,
Dažā vietā čupu čupām.

Mārcim spēka trūkst un jaudas,
Vēl tik daži pūpolīši.
It kā nebūtu vēl visi –
Nolūst zīmulis.

Sens stāsts

Veltīts brālim

Bij reiz saimnieka dārzā
Ābelei spītīgs zars,
Liecās pār sētu, kur skrēja
Kalpa bērnu bars.

Spītīgam ābeles zaram
Plauka viskrāšņākie ziedi,
Un, kad bij vasara garām,
Sārtākie augļi brieda.

Mazajam kalpa zēnam
Liesmaini dega skati.
Pieskarties ābeles zaram
Māmiņa aizliedza pati.

Sēž pie klētiņas stūra
Puisītis, gaida un gaida,
Vai nokritīs lielākais ābols,
Ābeles zarā kas smaids?

Necēlās vējš, un velti
Puisītis ābeli lūdza.
Otrā rītā uz tirgu
Saimniece zirgu jūdza.

Pamodās puisēns,
Ābeli apraudzīt skrēja,
Ābeles zarā
Augli vairs neredzēja.

Izdzisa mazajam acīs
Priecīgais saules stars,
Līdz pat rudenim vēlam
Skuma ābeles zars.

Alidēnam

Kaut ko vienmēr aiz sevis atstājam,
Ir kaut kas tāds, ko nevar paņemt līdzi.
Vai kalnā bērzs, vai ziedošs kārklu krūms,
Vai meža malā spurains kadiķītis.

Un kaut ar būtu mazs un niecīgs tas,
Kaut purva cinis, apaudzis ar mētrām.
Tu pēkšņi jūti – tevi iesāpas,
Sirds alkst pēc atmiņām, pēc nemiera, pēc vētrām.

Milijai

Pavasārī, kad tavs ceļš ir sācies,
To neviens vairs īsti neatmin.
Tikai kalni Rencēnos un pļavas
Kādu traku zirgkopēju zin.

Nevar būt, ka tu vairs neatceries
To, kā naktī zirgi zāli plūca
Un kā tālo pļavu baltos ziedos
Tā kā noreibušas bites dūca.

Kaut gan no aizgājušām dienām
Atvadoties, sen jau projām iets,
Vēl arvienu naktī sapņos dzirdi –
Kaut kur tālu miglā zirgi zviedz.

Nevar būt, ka jau uz visu mūžu
Tevī apklususi dziesmu takts.
Tik daudz skaņu visos vējos svieda
Viena pati gaiša Jāņu nakts.

Nevajaga gadiem atprasīt
Seno dienu tālās meža pļavas.
Vēl pār galvu liepas šalkos rīt,
Vēl arvienu rudenos degs kļavas...

Mēness

Šonakt, uz rīta pusi,
Nobeigdams debesu loku,
Mēness caur palātas logu
Raugās uz mani klusi.

Liekas – pārsteigts viņš būtu,
Ieraugot mani šai vietā.
Sejā laipnā, bet cietā,
It kā izbrīnu jūtu.

Ziemas sarmotā rītā
Tu man caur mākoņiem māji,
Sudrabu ceļā man klāji
Klusībā nemanītā.

Sagaidot pavasari,
Tu man ar draudzīgu viltu
Uzcēli vizošu tiltu
Palu ūdeņiem pāri.

Vasaras naktī ar tevi
Gājām pa miglainu pļavu.
Staru spožumu savu
Visur līdzī man devi.

Nobeidzis debesu loku,
Mēness uz manām krūtīm
Cauri slimnīcas rūtīm
Uzliek glāstošu roku.

Brigadieris Bertulsons allaž atgadinājis - kartupeļiem jābūt vienāda
attāluma iestadītiem. Milim atbilde uz vietas gatava:

Lauks kad zaļiem lakstiem klāsies,
Attālumi mazināsies...

II

Padomju saimniecībai „Amata”,
kolhozam „Amata”,
Amatas cilvēkiem,
darbiem un notikumiem
veltīts dzejoļu cikls

Pie mums – “Amatā”

Gads ir traucis, gads ir steidzis,
Gads ir savu gaitu beidzis.
Pirms uz priekšu sākam dzīties,
Der uz brīdi atskatīties.

Tur, aiz garo gadu grēdām,
Pārstaigāt pa vecām pēdām,
Redzēt aizgājušās ainas,
Vērtēt visas senās vainas.

Nebija mums laikos vecos
Pašiem savas galvas plecos,
Jāklausa bij, cik vien spēja,
Nejēgas, kas komandēja.

“Rajons” zvana katru dienu:
– Lietus līst, bet vāciet sienu! –
Vienmēr paklausība glēja,
Trūka sava Kauliņtēva.

Steigā ara, steigā sēja,
Steigā zemi kultivēja,
Steigā arī daudz par traku
Zemē lēja amonjaku.

Nejuta, ka steigā arī
Zemei nodarīja pāri.
Nezāles drīz miežos, auzās
Jautri veldrei cauri lauzās.

Tā tas daudzus gadus bija.
Traktoristiem iemācīja
Tik par izpeļņu vien zilēt,
Hektārus, ne zemi mīlēt.

Tieši tos, kas ātrāk skrēja,
Prēmēja un pārslavēja.
Neklausīsi vārdam aklam,
Darbos iestrēgsi līdz kaklam.

Beidzot – vai par tādu ainu
Likt var traktoristiem vainu?
Viņi apzinīgi bija,
To, ko lika, izpildīja.

Lūk, šī garā pantu vija
Stāstam tikai ievads bija.
Tālāk tā kā grodas dzijas
Pelēkā ar balto mijas.

Dziesma “Amatas” vecajām sievietēm

“Amatas” vecās sievas,
Kuras nav paņēmis kaps,
Par jūsu trauksmaino dzīvi
Skumīga dziesma man taps:

Bijām mēs sīkstas un stipras,
Brūnas no saules un vēja,
Amatas biešu laukiem
Migrantus nevajadzēja...

Presētās siena balles
(Toreiz mums nekļūt bij slimām)
Traktora piekabēs cēlām,
Pašas zem smaguma līmām.

Toreiz mums nebija bail
Ne sniega, ne vēja, ne dubļu.
Dienā tad nopelnījām
Pāris papīra rubļu...

Fermu centīgās sievas
(Tagad to sauktu par mokām)
Pirmajos kolhoza gados
Govis slauca ar rokām.

Jau ap pirmajiem gaiļiem
Sievas uz kūti gāja,
Vasarās zaļbarību
Pašas tās sagādāja.

Kilometriem tālu
Sievas pēc viķauzām brauca.
Cik atlika brīvā laika,
Trīs reizes ja dienā slauca?

Par smago darba mūžu,
Par viņu bēdām un prieku
Godinot piesprauda krūtīm
Kādu krāsainu nieku...

Kādreiz aizskar sirdi
Jauno valodas drošās:
– Nekas jums vairs nepienākas,
Neesat jau strādājošās! –

Darbs mums atstājis sejās
Dziļas rievās un švīkās,
Kam mēs vairs vajadzīgas
Tādas vecas un likas?

Rindas manas brigādes ļaudīm

Vecgada vakars kad nāk
Pāri krēslainām lejām,
Rūtīs kad ledus puķēm pēc zieda plaukst zieds,
Gribas man būt starp ļaudīm,
Kam vēja appūstas sejas,
Ar kuriem blakus tik daudz darbā iets.

Gribas man būt starp ļaudīm,
Kam cietas un rūdītas plaukstas,
Zemes balsi kas saprot un atbildēt prot.
Nesaprast valodu šo
Sirdīm – kā akmenim aukstām,
Tādām, kas prot tikai ņemt,
Bet ne pretī ko dot.

Gribas man atmiņā vēlreiz
Atsaukt vasaras dienas
Amatas krastā, kur smaržodams āboliņš zied
Un vareni zārdi slienās.
Pašiem mums nogāzes lauks
Kā pasaku pilsēta šķiet.

Mirkli tik atmiņas saista.

Tālajās pļavās

Tālās pļavas likst baltos un sarkanos ziedos,
Baltiem un sarkaniem ziediem āboliņš smaržodams tvan.
Sirds jautā zemei, vai viņa pļāvējam piedos
Izkaptis asas, kas, saulē dzirkstījot, san.

Klusējot ziedi krīt biežā un valganā vālā,
Klusējot pļāvēji izkaptis asināt steidz,
Vakara blāzma zied debesu pamalē tāli.
– Pēdējie vāli! – kāds skaļi un priecīgi teic.

Vakara miglā kad lejas un pakalni bālē,
Mežmalā klusā skanīgi grieze sāk griezt,
Gribas uz mirkli seju glaust rasainā zālē,
Nemieru savu pret vakara debesīm sviest.

Nemieru savu un lielo dzīvības alku
Līdz ar smaržām, kas sirdī, mani reibinot, slīd,
Uzmest augstāk par bērzu glāsmaino šalku,
Lai tie pret zemi kā liesmojošs meteors krīt.

Liekas, ka pasaule skaistuma pārpilna būtu,
Vasaras burvību sirds mana dziļi grib gūt,
Tālajās pļavās atkal no jauna es jūtu –
Bezgala laime cilvēkam dzīvam ir būt.

Tikšanās sarmotā rītā

Šorīt zem sarmotām ievām
Es satikos
Ar jautrām un skaļām
Pirmās brigādes sievietēm.

Prieks, kur tu rodies!
Sārtas sejas un dzirkstošas acis!
Saplūst elpa garaiņu mākonī baltā
Un mati, tāpat kā ievām,
Sirmi, sirmi.
Četri pāri velteņu mīdās sniegā,
Un mutes
Ne brīdī nav mierā.

Ja kādai sirdskaktiņā rūgtums placis,
Kas otram to sacīs?
Ko otrs var līdzēt?
Ja dzīve nav vienmēr tik balta
Kā stieplu sarmotā dziļa,
Tad labāk spēj līdzēt dziesma.

Un ieskanas, paklusi dūka,
Raimonda Paula melodija.
Sajūk vārdi un smieklī,
Sabirst tie sniegā kā lāsteku drumslas.

Šorīt zem sarmotām ievām
Es satikos
Ar jautrām un skaļām
Pirmās brigādes sievietēm.

1970. gads

Pārtraukta dziesma

Vējā lēni liecas pūpolzari...
Doma pātrūkst. Roka stājas man,
Dziesma jāraksta par pavasari,
Pēkšņi klauvējiens aiz durvīm skan.

Brigadieris atver durvis aši.
– Spalvu nost! – viņš iesmejas un sauc.
– Šodien talkā vajag tevi pašu,
Pasaulē jau tā ir dziesmu daudz!

Traktori ar melnām kūdras kravām
Rindā vien uz lauka pusi iet,
Labāk lāpsta piestāv rokām tavām,
Diezgan to, kas raksta un kas dzied! –

Pasmaidu par brigadiera joku,
Arī patiesība viņa vārdos skan.
Melnas kūdras piesvaidītā laukā
Mani saņem jautru biedru bars.

Bet, kad kalna galā stāvu ilgi
Tad, kad brīdis atpūtai ir ļauts,
Redzu to, cik bērzi kļuvuši jau zilgi
Un cik klajumā ir saules daudz!

Vējā lēni liecas pūpolzari,
Pāri zemei debess zilums mirdz.
Dziesmu – pārtraukto par pavasari –
Tūkstoš skaņās nodzied mana sirds.

Lauku sievas

Tādas mēs esam – lauku sievas!
Gumijas zābakiem kājās
Izbrienam rudeniem cauri.
Stipras un sīkstas mēs esam
Kā kadiķu saknes
Un dažreiz tik skaļas, ka rasa,
Mums runājot, nobirst no zariem.
Mēs īgnas kļūstam, kad rudenīgs sijājas lietus,
Un smaidām, kad mākoņiem cauri
Parādās debesu zilumiņš gaišs,
Kad aicina nenovākts lauks,
Kad degam no steigas
Un nemanām –
Vasarai beigas.
Tādas mēs esam – lauku sievas!

Jānim Bērtulsonam

Ja runa iet par Taviem gadiem,
Mums jautri kļūst un smieklī nāk.
Tu tā kā strāva skrien caur vadiem,
Un, liekas, arvien brāzmaināk...

Tu, degdams pats no savas steigas,
Pat nemani, kā gadi rīt,
Un Tavā jauneklīgā gaitā
Vēl nav nekā no sešdesmit.

Mēs tomēr neļausim kā senāk
Tev galvu vairs tik augstu nest
Un darbā nogurušos ļaudis
Vēl atpakaļ uz lauku vest,

Kad saulīte jau lejup laižas
Un beidzies darba cēliens grūts,
Tik tādēļ vien, ka Tev tā licies,
Ka pamalē jau pērkons rūc.

Tu neceri, ka tavi ļaudis
Kā senāk Tevi klausīt ies,
Jo nu reiz tiesības ir sacīt:
– Ej, vecīt, labāk atpūsties! –

Bet tomēr skaidrs mums ikvienam
Un tāpēc pietiek velnu dzīt!
Mēs Tevi ļoti, ļoti cienām
Un kopā atkal iesim rīt.

Jānim Bērtulsonam

Pirms viena un piecdesmit gadiem,
Mātei par prieku un radiem
Likteņtēvs tā bija lēmis –
Piedzima Bērtulsons Jānis.
Puika bij dūšīgs un izauga cēls
Latviešu zemnieka dēls.

Visas baltās un nebaltās dienas
Cilvēka mūžā, kas sienas,
Jānis ir pratis kā likteņa balvu
Saņemt ar paceltu galvu.

Tagad jau ilgāk kā piecarpus gadu
Lielāko brigādi vada.
Ziemā trenc zirgu un vasarā “Emku”,
Lai brigāde karogu ņemtu.

Skriešana lielā jau nebūtu velta,
Gaudaugu raža ir celta.
Kūzika pietiek, ko lopīņiem grauzt,
Nebūtu vairāk ko gaust.

Bet mežcūkas uzstājas likuma vārdā,
Stirpas un tīrumus ārdā.
Kas sēdēs naktīs pie tupeņu grēdas?
Jādzen ir mežcūkām pēdas.

Gudri ir mednieki, pēdas, kas dzen,
Gudras ir cūkas, jo projām ir sen.
Mežmalā citā nu darbojas jau,
Tīrumā tanī, kur mednieku nav.

Jāni, mēs lūdzam, nu, nemoki sevi,
Ne jau Tu cūkām tos tupeņus devi.
Lielākā balva, ko vari mums dot,
Ilgi vēl spirtam un spēcīgam būt.

1967. gada 16. februārī

Meirānmātei

Agri rīti. Pilnas piena kannas.
Uzmanīgi Goča soļus liek.
Jābrauc vēl pie Skaidrītes un Annas,
Dagnija un Ella jāsatiek.

Tā tas bijis daudzus, daudzus gadus,
Dažreiz atmiņa pat kaut ko jauc.
Cauri vasarām un rudens dubļiem
Meirānmāte tikai brauc un brauc.

Gočai lēnāka jau paliek gaita,
Meirānmātei sirmāks kļūst kāds mats.
Tikai ceļš, tik zināms un tik pierasts,
Līdz pat dienai šai ir palicis tas pats.

Ne jau vienmēr viss tik gludi gājis.
Ak, cik daudzreiz iznācis ir tā –
Pēkšņi pazūd ceļš zem Gočas kājām,
Izbirst kannas sniega kupenā!

Auro vējš un sniegs ar lietu gāžas,
Vārdu sakot, īstais suņa laiks.
Lai tur kas, bet tomēr Meirānmātei
Vienmēr redzēts tikai priecīgs vaigs.

Ak, cik bieži rudens rītu tumsā
(Citiem negribas pat ārā iet),
Cauri piķa melnai naktij braucot,
Meirānmāte kaut ko klusi dzied.

Un tā vienmēr. Un tā garus gadus
Rīti aust, un viņa atkal brauc.
Mainījušies piena pieņēmēji,
Tikai Meirānmāte brauc un brauc.

Taču šodien nav kā citās dienās,
Un mums grūti saprast to –
Velta šorīt mātei Goču jūdza
Aizvest pienu reizi pēdējo.

Kas mums tagad jaunas ziņas stāstīs,
Kas mums uzsmaidīs un blakus stās,
Kas mums jocīgu un jautru
Kādu senu dziesmu uzdziedās?

Ko lai šodien Meirānmātei sakām,
Netiksimies mēs vairs rīt.
Zeltainu un gaišu novakaru
Vēlam jaunās mājās pavadīt!

Gan jau atkal atnāks pavasaris,
Atlidojot dzērves skaļi kliegs.
Tikai Goča, gaidot Meirānmāti,
Svešā pļavas stūrī žēli zviegs.

1981. gada 30. oktobrī

Ieva

Paklausot praktisko sievu,
Vienmēr kas pavēlēt rauga,
Sovhoznieks nocirta ievu,
Piemājas zemē tā auga.

Dunēja cirtieni cieti,
Rasa no pazarēm bira.
Klusējot lapas un ziedi
Brūnajos pumpuros mira.

Naktī, kad aizmīga sieva,
Blakus tik gudra un salta,
Sapnī tam nocirstā ieva
Saplauka smaržīga, balta.

Vai tā ir mūsu vaina

Vai tā ir mūsu vaina,
Vai cita vaina tā,
Bet priekšniekus mēs mainām
Nu, vienā gabalā!

Pat īsti iesildīties
Neviens te nepagūst.
Un ko gan saimniecība
No tādas maiņas gūst?

Kaut kam ir tomēr jābūt
Tai lietai pamatā,
Ja direktori netur
To slodzi "Amatā".

Kaut gan mēs visu darām,
Kas mūsu spēkos stāv,
Bet tomēr rezultātu
Aizvien vēl nav un nav.

Ikviens no direktoriem
Gan mācīts tiek, gan rāts,
Pat dažreiz neklātienē
Pa īstam nolaupāts.

Ikviens no viņiem tomēr
Mums kaut ko spējis dot.
Un kaut ko līdzīgu ņēmis,
Jau atkal aizejot.

Jānim Grīnbergam

Kad vecie vīri sanāk kopā,
Par seniem laikiem domas mij,
Tad bieži vien var dzirdēt vārdus –
Tas toreiz, Grīnberglaikā, bij.

Tad, liekas, viss tik gludi gāja,
Jo tikai labo ļaudis min.
Ka kādreiz peļams kaut kas būtu,
To vecie vīri neatmin.

Cik augstas bija graudu ražas,
Cik daudz bij celtniecībā veikts,
Cik jaukas bija Jāņu dienas,
Un katrs darbs kā tika steigts.

Kā toreiz somu pirti cēlām,
Tik īsā laikā – ak, tu dies!
Un cik tad jauni toreiz bijām,
Kad pirmo reizi pērāmies.

Tad zuda visas kaulu sāpes,
Un vienmēr bija priecīgs gars.
Pat aukstā ziemā, pirtī sēžot,
Bij sirdī īstens pavasars.

– Jā, tāds viņš bija, – veči saka, –
Viņš prata gan to ratu griezt!
Viņš prata stingru vārdu pateikt,
Viņš prata arī priecāties! –

Jā, priecāties un svētkus svinēt,
To arī tomēr vajag prast,
Pēc raženas un grūtas dienas
Kaut dažas jautras stundas rast.

Kad vecie vīri sanāk kopā
Un spriež par pagātņi šo to,
Tad atceras tie Grīnberglaiku,
Cik īss tas bijis, nožēlo.

Imantam Audriņam

Un atkal amatieši
Jau jaunu lapu šķir,
Un ceturtais pēc kārtas
Mums Imants Audriņš ir.

Viņš agronoms pēc dabas
Un ar pēc profesijas,
Un septiņi mums gadi
Ar viņu kopā mijas.

Šis direktors mums rosīgs
Un precīzs bij ikbrīd.
Viņš prata lielas lietas
Un sīkas saskatīt.

Ik dienas kādā fermā,
Vai vakars bij vai rīts,
Viņš parādījās gaidīts
Un arī... negaidīts.

Bet lielās talkas dienās,
Kad darba daudz arvien,
Nekad viņš nepaliks
Tik vērotājos vien.

Pat blakus citiem stājās
Un strādāja, cik var,
Un līdzī sievu, bērnus ņēma
Un sievasmāti ar.

Un arī celtniecībā
Mums toreiz paveicās.
Gan izsapņots, gan gaidīts
Jauns klubs mums pacēlās.

Vien mazliet skumju ēnas
Iekš mūsu sirdīm krīt
Par to, ka somu pirti
Mums nācās norakstīt...

Un večiem kaulu sāpes
Kad krustos iemetas,
Tie, neticiet vai ticiet,
Vēl šodien errojas.

Bet, visu kopā ņemot,
Ir spriedums galējais:
Jūs, Imant, vienmēr esot
Šeit bijis savējais.

Un tamdēļ šajā dienā,
Kad svētku galdi klāti,
Mēs pieminam tos gadus,
Kas kopā nostāigāti...

Modestam Rutkam

Ne viņu īsti iepazīnām,
Ne īsti pazina viņš mūs.
Trīs gados, tas jau katram zināms,
Pat iepazīties nepagūst...

Bet, pieminot ar labu vārdu,
Mēs svētku reizē sakām tā:
Viņš bija vienīgais ar bārdu,
Un cik daudz atkarīgs no tā.

Uldim Lūkinam

Un beidzot Uldis Lūkins,
Tā šodiena ir mums.
Un jau pēc skaita sestais
Mums ir šis ieguvums.

Mums Līvānmājas ceļas
Kā barvikas pēc lietus.
Un nākamajām atkal
Jau pamatus liek cietus.

Drīz šķūņi stikla jumtiem
Būs katrai fermai priekšā,
Kur tonnas, vairāk simtiem,
Bez pūlēm saies iekšā.

Mums jācīnās par viņu
Ar dvēseli un prātu.
Kaut tikai neaizmuktu,
Kaut tikai nosargātu!

Gan mācīts viņš un locīts
Vai katru dienu top,
Jo daudz starp mums ir ļaužu,
Kam it neviens nav labs.

Viens vēlējums – lai biežāk
Viņš dūri galdā triec,
Lai biežāk sadusmojas,
Lai neklusē, bet klie dz!

Un beidzot, Uldi Lūkin,
Viens vēlējums vēl Jums:
Lai ilgu, ilgu gadu
Jūs dzīvotu starp mums!

Sadzīves ainas

Par plūkšanos Olnieku kūtī (notikums ap 20. gs. 60. gadiem)

Olniekfermā ilgi jau
Lāga satikšanas nav.
Naida velniņš ir paties
Lopkopējās iezadzies.

Krumpānsieva pārzin kūti,
Taņa nezin, cik tas grūti.
Tamdēļ viņa – plīst vai lūst –
Neiet viena salmus grūst.

Taņa neprot govis barot
Un par izslaukumu karot.
Krumpānsieva – tā tik prot
Īstu normu govīm dot!

Pilnu klēpi āboliņa
Savām govīm ieliek viņa.
Bet, kad Taņa aizrāda,
Varen pikta paliek tā.

Kādu dienu, mēslus nesot,
Abām vien tik kūtī esot,
Taņai pēkšņi izliekas –
Otra taša blēdības.

Mēslus viņas pusē grūžot,
Laikam šī tā muļķe būšot,
Kas par velti pūlēsies,
Citiem maizi pelnīt ies.

Otra atcērt vārdu skarbu,
Abas reizē nomet darbu.
Un dēļ tādas nieka lietas
Notiek plūkšanās uz vietas.

Krumpānsieva, gara, slaida,
Tomēr Taņu nenobaida.
Taņa mazāka, bet nīpra,
Diezgan dūšīga un stipra.

Neies viena otru lūgties,
Tūdaļ sāk aiz matiem plūkties,
Viena otru cieši skauj
Un pa starpām kliez un bļauj.

Labu brīdi tā tas gāja,
Taņai paslīdēja kāja.
Pirms tā palīgā spēj saukt,
“Krumpučka” to iesāk žņaugt.

Taņa negrib nāvei ļauties,
Sāk ar visiem spēkiem rauties.
Un kā lūšu mātes tās
Nu pa zemi vāļājas.

Nezin, kā tas būtu beidzies,
Nebūtu kāds palīgs steidzies.
Meitēns jauns šo cīņu jauc,
Kliez, lai Taņu nenožņaudz.

Uzcēlās gan abas kājās,
Vārdu straume neapstājās.
Gova čukstēt govij ausī sāk:
Rau, lopkopējām ragi nāk.

Dažreiz citās kūtīs ar
Stipras balsis dzirdēt var.
Un tas atcerēties liek –
Kaķi maisā nesatiek.

Arodbiedrības konference

Uzvelc brunci, uzvelc frenci,
Jāsteidzas uz konferenci.
Ja uz konferenci iesi,
Gudrāks kļūsi tu patiesi.

Pirmā ieskrēju es iekšā,
Apsēdos tad pašā priekšā.
Gan ar ausīm, gan ar maņu
Uztvēru es katru skaņu.

Liepiņ' Vilma runā plaši,
Vārdi raiti, vārdi aši.
Gan par naudas taisītājiem,
Gan par mēslu tīrītājiem.

Citam mēslu ir par daudz,
Citi mēslus kopā jauc.
Tā tas ir, un katrs mana,
Cik te liela mēslošana.

Katru dienu, katru nakti
Ražosim mēs tikai pienu,
Neesošos litrus gan
Jānodod mums būs, ka skan.

Prēmijas ja nedabūs,
Visām sirdīm grūti būs.
Un ja tā, tad tik, cik jaudas
Vadītāji dikti ņaudēs.

Tiem, kas lopbarību vāc,
Vienmēr makten priecīgs prāts.
Raduši no senām dienām –
Prēmijas nav it nevienam.

Visi šodien biedri vien,
Nevis tā kā katru dien' –
Jānis, Pēteris vai Jancis,
Andrejs, Ziedonis vai Francis.

Iet tā balsošana vaļā,
Liste balta, liste zaļa.
Tad nu redzēs, kas te būs,
Kas te panākumus gūs.

*(Arodbiedrības sapulcē esot arī lozēts,
kurš varēs iegādāties automašīnu "Žiguli",
un Milijai turpat arī radies pants.)*

Kaut man būtu zirgs un rati,
Ratu priekšā sēstos pati,
Žiguli un citas lietas
Milim ir pie vienas vietas.

*Fakts: 1978. gadā Milija no pastnieces nopirka
dažas pāri palikušās valsts loterijas biļetes
un tiešām vinnēja "Žiguli".*

Dziesma par Ratniekkalna bietēm

Tas bij aprīlī vai martā,
Kas to atminēt var spēt.
Ratniekkalnā, slikti artā,
Tika nolemts bietes sēt.

Ja jau sievas laikā nāktu
Uzdīgušās bietes glābt,
Diez vai vārpata tad spētu
Varu savās rokās grābt.

Kultivators laukam pāri
Steigā skrēja reizes trīs.
Kā tas sējas laikā parasts –
Visi darbi jāveic drīz.

Atnāk viena otra sieva,
Bailēs atkal projām skrien.
Te jau nav nevienas bietes,
Tikai vārpu zāle vien.

Biešu sēkla zemē likta,
Lai nu tikai uzdīgt sāk,
Un no kaimiņmājām sievas
Lai ar steigu ravēt sāk.

Priekšnieks staigā soli platu,
Gudro, ko te darīt var,
Lauks tā sazēlis kā pļavā,
Būs tās bietes jāizar.

Vārpata tik pasmīnēja,
Vārpatai par to tik prieks,
Jo bij gluži skaidri zināms,
Kurš te paliks valdinieks.

Gadījās reiz šerpai sievai
(Ko tur viņu vārdā saukt)
Ratniekkalna biešu laukam
Kādu dienu garām braukt.

Bietēm viņas piedraudēja:
– Nav nemaz ko laukā līst!
Mūsu spēks un mūsu vara
Žēlastības nepazīst! –

Sāka kliegt un sāka saukt,
Kur tam priekšniekam ir prāts
Apart tādu labu lauku,
Kur tik varens biešu stāds!

Priekšnieks, ko nu tur vairs darīt,
Visas sievas kopā sauc,
Lai ar kapļiem apbruņotas,
Tās uz Ratniekkalnu brauc.

Saskrēja tam apkārt sievas,
Visas kliež, ko nu vien var.
Ne līdz eglei vien, bet tālāk,
Lai līdz rabarberam ar.

Bet tā viena – jūs jau zināt –
Līdzī nebrauca nekā,
Klusi, klusi rušinājās
Savā smilšu kalniņā.

Noskaidrojās vēl, ka sievas,
Tā jau viņas vienmēr prot,
Mānījušas veco vīru –
Solījušās mutes dot.

Sievas rāva, sievas plēsa,
Nagi asiņot jau sāk.
Vai nav zināms tas, cik grūti
Vārpu zāle laukā nāk.

Nu šī biešu dziesma beidzas.
Paliek tā kā vieglāks prāts.
Bet šai dziesmā viss ir patiess,
It nekas nav izdomāts.

Beigu beigās Arnolds brauca,
Traktoram bij' arkls klāt.
Samazināt biešu lauku –
Viņam uzdevums bij tāds.

1974. gada 5. jūlijā

Lietišķas sarunas

Sarunas noklausījās Matilde Knope autobusā Cēsis–Bānūži

Autobuss reisu mierīgi uzsāka,
Slideni ceļi, un nav ar ko skrieties.
Diena šī pilsētā bijusi klusāka,
Braucēju pamaz un sēdvietu pietiek.

Vīrs, kuram Taizelis galviņā sakāpis,
Iekāpjot turējās diženi, stalti,
Lai nejūt kasīere reibuma pakāpi,
Lai ciena vīru, kam mati jau balti.

Sēdēja kluss viņš kā olekti apēdis,
Sieva jau laikam šim dunckāja ribas.
Pēkšņi pie grīdas viņš piesita papēdi:
– Vecā, cik briesmīgi dziedāt man gribas! –

Aprāvās dziesma, pirms vārdus vīrs kārtoja,
Augums jau liecās uz vienu pusi.
Čukstošā balsī vēl sieva to vārdoja,
Kamēr bez skaņas viņš aizmiga klusi.

Tālāk slid autobuss mierīgu gaitu,
Sniegpārslas baltas uz šosejas kaisās.
Dzirdu aiz sevis, ka večiņām divām
Dzīvas un lietišķas sarunas raisās.

Kur tad nu bijī? Vai kapsētā arī?
Laikam jau brauci apciemot vecīti?
Biju jau biju, ko tur nu var darīt,
Norausu sniedziņu, uzliku svecīti.

Cik tad nu ilgi asarās mircīšu,
Jāsāk vien pašai pa diviem strādāt.
Atkal divus sivēnus pircīšu,
Vajag par bērniem un mazbērniem gādāt.

Pilsētā tagad ar gaļu tā pašvaki
Tiem, kuriem rindā nav laika stāvēt.
Rāvāties abi ar veco kā patraki,
Lai tikai bērniem neiznāk gavēt.

Nu jau man vienai būs grūta šī vasara,
Trakais gabals – kā sagādāt sienu?
Večiņa slepeni norausas asaru.
Klusums. Vairs nedzirdu vārdu nevienu.

Divas draudzenes nākamā pieturā
Iekāpa, jautras kā skanošas dienas,
Skaistas kā gleznas zeltītā ietvarā.
Jutās tik brīvi kā būtu te vienas.

Šovakar atkal uz randiņu jāsteidzas,
Juris man nepatīk, štruntīgs bez gala!
Jancim arī jau brīvdienas izbeidzās!
Aivars man smaidus kā konfektes dala!

Dzirdējām visi, kur meitenēm randiņš
Un cik ap sirdi ir večiņai grūti.
Laikam jau tamdē! ir jāraksta pantiņi,
Dzīvus cilvēkus apkārt ja jūti.

Veltīts labiem kaimiņiem, biškopjiem Ziedoniem un Veltai Skujiņiem

Jau atkal maijs pie durvīm klāt,
Un garāka kļūst diena.
Kā katru gadu Ziedoniem
Ir atkal vārda diena.

Un tagad visi domāt sāk
Gan vakarus, gan rītus,
Ko goda dienā dāvināt
Un kā var pārspēt citus.

Žēl lielu naudu laukā grūst,
Kauns nopirkt lētas lietas,
Bet sudrabam un kristālam
Ir cenas nedzirdētas.

Bet Kņopienei nav jādomā
Pa dienu, ne pa nakti,
Tiek vērā ņemti apstākļi
Un nešaubīgi fakti.

Jo viņai tikai tāpēc vien
Ir galva likta plecos,
Lai izdomā tā pārspētu
Gan jaunos, gan ar vecos.

Kad citi brauc pēc sivēniem,
Kļūst Ziedonis tāds stomīgs,
Ne lāga ēd, ne runā vairs,
Klīst apkārt gluži domīgs.

Nu Kņopienei tad skaidrs viss,
Tie brīnumi nav zili.
Kā sivēnu var mājā vest,
Ja neprot taisīt sili?

Bet Kņopienei tas tīrais nieks,
Ņem cirvi, zāģi rokā,
Nu nāciet visi apbrīnot
Šo mākslas darbu kokā!

Un tāpēc tagad Ziedonis,
Kad atkal pienāks ziņa,
Lai vairs ne brīdi nedomā
Un brauc pēc sivēntiņa!

Un nepaies vis ilga laiks.
Pēc viena rukšķējiena
Būs projām siltā vasara,
Un klāt būs Veltas diena.

Tad parka kokos nebūs vairs
Nevienas lapas zaļas,
Un vārda dienu sarīkot
Vis nevarēs bez gaļas.

Šo īso stāstu apvienot
Var vēlējuma vienā
Ar vecu veco sveicienu –
Daudz laimes vārda dienā!

Kad ir galvā “grādīgais”

Kad ir galvā “grādīgais”,
Traktors varens braucamais.
Var, ja grib, pie meičām doties,
Diezgan ātri pārvietoties.

Pāri grāvjiem, malkas grēdām,
Kultivators līdz uz pēdām,
Aizķer kādas mājas paksi,
Sievu pārbauda un taksi.

Traktoristam dūšas daudz,
Traktors atkal tālāk trauc.
Izbraukājis līču lokiem,
Apstājas pie meičas logiem.

Stingri pavēl balsi skaļā,
Lai ver meiča logu vaļā.
Bet, kad meiča negrib vērt,
Dusmās koku logā cērt.

Traktors atsāk gaitu savu
Gan pa grāvi, gan pa pļavu,
Brauc pa visvisādām vietām,
Gan pa mīkstām, gan pa cietām.

“Es bij puika, man bij vara...”
Pēkšņi pietrūkst dziesmai spara,
Karsta doma skrien caur pauri –
Nu ar mani vienreiz cauri.

Mārks, lūk, pagadījies priekšā
Un līdz jumtam mārkā iekšā.
Vajag labi peldēt prast,
Lai var cietu vietu rast.

Kā jau visiem zināms labi,
Ļaunums iesākas ar šņabi.
Arī šoreiz klusi, nemanīti
Iesākās ar kortelīti.

1963. gads

Uz Gaujienu pēc aploku mietiem

Mūsu saimniecībā plašā
Lopkopība gaitā ašā
Stiprināta tiek un celta,
Nav šī cīņa gluži velta.

Gotiņas lai prieku justu,
Izslaukums lai nepazustu,
Nepietiek ar zāli sīko,
Aploki ir jāierīko.

Aploki lai būtu cieti,
Vajadzīgi sētas mieti.
Vīriem sviedriem vaigā strādāt,
Vajag mietus, kārtis gādāt.

Pašu mežā nav ko pīties,
Jābrauc tālāk apskatīties.
Kārtis tur, pie pašas Gaujas,
Ātrāk cērtas, ātrāk kraujas.

Pieci vīri sejām skarbām
Gatavojas lieram darbam,
Apbruņoti cietu gribu,
Brauc uz Gaujas mežniecību.

Visi vīri lielā priekā
Sēdās iekšā bortiniekā.
Vējam svilpojot ap sejām,
Sapņoja par Gaujas lejām.

Diena aizrit darbā spraigā,
Vīri norunātā laikā
Gaida mašīnu kā klājas,
Lai var atkal nokļūt mājās.

Stundas trīs jau visi gaida,
Nav neviena vairs, kas smaida.
Jautrība gaist tā kā dūmi,
Meža vīri paliek drūmi.

Vīriem atzišana viena,
Govis mums un cūkas ciena.
Tikai cilvēkiem, kā rādās,
Vērtības nav it nekādas.

Kad ir darba dienā galā,
Tie var nosalt ceļa malā.
Sēžoties pie galda klātā,
Vadībai tas nenāk prātā.

Prot vienmēr ar balsi skarbu
Aicināt un saukt uz darbu.
Tomēr paši tā kā nieku
Nokauj katru darba prieku.

1963. gada 11. martā

Labības pļauja

(18. augusts)

Uz galu iet jau vasara,
Un rudens darbi sākas.
Ir visi lauki jānopļauj
Un jāizkuļ, kā nākas.

Bet Vilnim liela cenšanās
Iet līdzī viņa gaitās,
Kaut tikai otro sezonu
Viņš kombainieris skaitās.

Mums kombainieru šoruden
Ir astoņi pēc skaita.
Un katram ir savs darba stils
Un sava darba gaita.

Nav Aivars pieskaitāms pie tiem,
Ko grūsta un ko stumda,
Jo nav jau šogad pirmoreiz
Ar pīpi viņš uz jumta.

Kas pirmrindnieks bij pērnuden,
To atceras vēl ļaudis.
Visvairāk tonnu izkūlis
Bij kombainieris Plaudis.

Spēj arī Modris pārvarēt
It visus šķēršļus grūtus.
Tik būtu vēlams, lai mazliet,
Mazliet vēl fiksāks būtu.

Ir vienmēr strīpā Leonīds,
Viņš nav, kas darbu kavē.
Par mierīgu un kārtīgu
To agronomi slavē.

Ir arī Agris pieskaitāms
Pie kombainieru bara.
Un, jāteic, pieder viņš pie tiem,
Kas nerunā, bet dara.

Nav arī Egons it nekad,
Kā teikt, uz vietas minies,
Ar kombainieru grūtumiem
Viņš sen ir iepazinies.

Bet Roberts mūsu cerības –
Mēs ticam – neizniekos.
Ja šogad ne, tad nākamgad
Viņš būs jau pirmrindniekos.

Tiem astoņiem mums jānovēl,
Lai katru jaunu rītu
Gan liela veiksmē, darba prieks
Un saule pavadītu.

Ir četri graudu vedēji,
Par tiem nav lielas bažas.
Cik spraiga darba diena būs,
Tas atkarīgs no ražas.

Ir divi kalšu meistari
Un divi gudri prāti,
Kam katru brīdi jāatbild
Par graudu kvalitāti.

Un tā kā graudu nozarē
Jau rūdīti šie vīri,
Būs vienmēr tīras mašīnas
Un arī paši tīri.

Ir Uģis, Arnis, Ilgonis
Un Ilgvars zēni tīri,
Bet viņi šajā rudenī
Kļūs īsti kaltes vīri.

Smags postenis ir Edgaram,
Jo vajaga daudz zināt,
Kā salūzušu kombainu
Var ātri izdziedināt.

Lai kaltē vienmēr būtu tīrs,
Lai graudi nemētājas,
Un to, kas laukos izaudzis,
Lai nesabradā kājas!

Bet Edgaram jau zināmi
Ir visi kombainiņi,
Tak velti nesauc Edgaru
Par labu mehāniķi.

Un tādēļ neatsverams darba rīks,
Kas nosaukts ir par slotu,
Ir ļoti, ļoti vajadzīgs,
Lai jūs to izmantotu.

Direktors Imants Audriņš
pavada talciniekus

Brīgadieris Jānis Bērtulsons
(labajā pusē ar puķi rokā)

III

Un ik rītus es mostos
Priecīgu sirdi kā senāk,
Dzirdot, ka ārā aiz loģa
Manas darbdienas soļi skrien.

Mana darbdiena

Kā pelēka rūpju sieva
Mana darbdiena nenāk.
Laba un gaiša tā nāk
Logā, kad ieblāzmo rīts.
Nāk tā pār vīzošu lauku,
Kur vēji sniegpārslas dzenā.
Mežu un klajumu dvesma
Nāk manai darbdienai līdz.
Steidzīgā lāpstu šķindā
Vienmēr par sevi tā stāsta.
Manas darbdienas balsī
Skan kaut kas aicinošs, skarbs.
Reizēm tā nostājas blakus,
Saudzīgi mani glāsta,
Lai es saprastu pati,
Cik vajadzīgs ir man darbs.
Kā pelēka rūpju sieva
Mana darbdiena nenāk,
Vienmēr tā gaidīta nāk,
Vienmēr ko labu nes man.
Un ik rītu es mostos
Priecīgu sirdi kā senāk,
Dzirdot, ka ārā aiz loga
Manas darbdienas soļi skrien.

Zirgi un pavasaris

Es mīlu zirgus –
Bērus, melnus un salnus,
Un kumeļus mazus,
Kas brīnīšķi bubināt māk.
Bet bezgala mīlu arī
Es auglīgos Rencēnu kalnus,
Kad atkal tiem pāri smaržodams pavasars nāk.

Mani šie kalni
Slēdz bērzu plaukstošās skavās.
Kad dziedotā vakara blāzmā Amatas pamale kvēl,
Iedegas retas zvaigznes,
Zirgi zāli plūc pļavā,
Ieklausos skaņās un aiziet man negribas vēl.

Ilgi es sēdu
Uz akmens pelēka, cieta.
Miglainā krēslā viss pamazām izgaist un zūd.
Kaut ko tuvu un dārgu
Vienmēr glabā šī vieta,
Kaut ko smeldzīgi mīļu te mana dvēsele jūt.

Naktī

Nakts,
Ne ļauna, ne baiga,
Ar spuldžu blāzmu Amatas pusē
Panāk man pretī,
Pieskaras mitrām skropstām pie vaiga
Un klusē.

Nakts,
Savādi tuva un mīļa,
Krēslas rokām tā glāsta un aijā.
Vienmēr tā pati –
Janvāra stingumā zviļa
Un krēslaini smaržīga maijā.

1967. gada 7. martā

Kopēja un zirgi

Gar aploka sētu
Gaiši mirdzošā naktī
Eju un dziesmu dunoju klusi.
Mēness no augšas sudrabu bārsta,
Mākoņi aizslīd
Uz rīta pusi.

Vējš čabina lapas
Vientuļā kokā,
Sirdij kļūst bezgala sēri.
Nodimd zeme, un apkārt man lokā
Sastājas meļņi un bērī.

Ejam mēs visi,
Nerodot taku.
Vizuļo zeme kā salnā,
Soļo draugi aiz manis un blakus,
Kāpjām mēs aploka kalnā.

Mēness no augšas
Sudrabu bārsta.
Nakts liekas gaiša kā diena.
Skumji vairs nav,
Smaids iezogas sejā,
Neesmu naktī vairs viena.

Divdesmit pieci

Divdesmit pieci gadi – tās ir ziemas un vasaras,
Tās ir briestošas druvas, tā ir steiga un darbs.
Tie ir saulaini rīti, tie ir smaržīgi vakari,
Tās ir sūrstošas delnas un ziemas putenis skarbs.

Divdesmit piecos gados nemanot pleci salīka tiem,
Kuri sāka šo ceļu no paša sākuma iet.
Aiz tiem pakalniem tāliem daudziem jaunība palika.
Baltās tenisa kurpēs tā kaut kur vēl ceļmalā dzied.

Atziņa

Nē! Neizdegs man mūžs
Kā meža ugunskurs.
Es pelnos glabāšu vēl spožu dzirksti.
Un kad būs nosaluši Tavi pirksti,
Tos sasildīt tad varēsi vēl Tu,
Kur sirmā silā, tālās cirsmas vidū,
Vējš žūžos, priežu zaros migdams klusi,
Es liesmu uzpūtīšu tev un man.

Gadu desmiti

Kad mani gadu desmiti
Sāk biedinot apkārt stāties,
Man liekas, ka tomēr vajag
Kādam pielabināties.

Uz mūžu kad rimusi
Būs mana satrauktā elpa,
Lai nav pavisam jāatstāj
Šī lieliskā pasaules telpa.

Kad bērzu garajos matos
Sāks zaļģanas sprogas vīties,
Lai atļauj pa spraudziņu mazu
Uz zemi paskatīties.

Lai atļauj līdz ādai samirkt
Siltajos maija lietos
Un kaut uz īsu brīdi
Pabradāt pieneņu ziedos!

1981. gada 31. oktobrī

Neizdosies

Neizdosies! Neizdosies
Mani zemē apguldināt.
Uzdīgs zāle, saplauks bērzi,
Un es būšu klāt!

Un es atkal būšu klāt,
Zaros ieķeršos un smiešos,
Un ar siltu maija lietu
Pāri zaļai zemei liešos.

Un es atkal būšu klāt,
Negaidīta, nemanīta.
Līdz ar baltiem miglas vāliem
Pļavā bridīšu no rīta.

Un es atkal būšu klāt
Klusi uz jums paskatīties.
Un es čukstēšu jums ausīs,
Ka no nāves nav ko bīties.

SATURS

Priekšvārds	5
Smeldzīgi un smejoši	6

I	11
Man dziesma līdzī nāk	12
Marta vējš	13
Pavasari	14
Aprīli	15
Zied lazdas	15
Pavasaris priedainē	16
Pīlādžītis	17
Sīkais zieds	20
Vasaras muzikants	21
Alnis	22
Rudzu lauks	22
Puteņa naktī	23
Vai drīkst?	24
Pārdomas	24
Atzišanās mātei	25
Vēstule tētim	26
Nāk atmiņā	27
Tētim	28
Pilngadības svētkos	29
Dzērvju zābaciņi	30
Pienenītes	31
Divnieks	32
Nepaklausīgais zīmulis	33
Sens stāsts	34
Alidēnam	35
Milijai	36
Mēness	37

II	41
Dziesma "Amatas" vecajām sievietēm	44
Rindas manas brigādes ļaudīm	46
Tālajā pļavā	47
Tikšanās sarmotā rītā	48
Pārtraukta dziesma	49
Lauku sievas	50
Jānim Bērtulsonam	51
Jānim Bērtulsonam	52
Meirānmātei	54
Ieva	56
Vai tā ir mūsu vaina	57
Jānim Grīnbergam	58
Imantam Audriņam	60
Modestam Rutkam	62
Uldim Lūkinam	63
Sadzīves ainas	64
Arodbiedrības konference	66
Dziesma par Ratniekkalna bietēm	70
Lietišķas sarunas	72
Veltīts labiem kaimiņiem, biškopjiem	
Ziedonim un Veltai Skujiņiem	74
Kad ir galvā "grādīgais"	76
Uz Gaujienu pēc aploku mietiem	78
Labības pļauja	80

III	85
Mana darbdiena	86
Zirgi un pavasaris	87
Naktī	88
Kopēja un zirgi	89
Divdesmit pieci	90
Atziņa	91
Gadu desmiti	92
Neizdosies	93

